

Rapport om solvens og finansiel situation 2018

PenSam Holding A/S | 12 62 95 32 | Hjemsted Farum

Godkendt d. 21.2.2019

INDHOLDSFORTEGNELSE

Sammendrag	3
Virksomhed og resultater	4
Virksomhed	4
Forsikringsresultater	4
Investeringsresultater.....	7
Resultater af andre aktiviteter	9
Andre oplysninger	10
Ledelsessystem	11
Generelle oplysninger om ledelses-systemet.....	11
Egnetheds- og hæderlighedskrav	12
Risikostyringssystem, herunder vurderingen af egen risiko og solvens	13
Internt kontrolsystem.....	16
Intern auditfunktion	16
Aktuarfunktion	17
Outsourcing.....	17
Andre oplysninger	18
Risikoprofil	19
Forsikringsrisici	19
Markeds- og kreditrisici	20
Likviditetsrisici	20
Operationelle risici	20
Andre væsentlige risici.....	21
Koncernoplysninger	21
Værdiansættelse til solvensformål	22
Aktiver	22
Forsikringsmæssige hensættelser	23
Andre forpligtelser	25
Alternative værdiansættelsesmetoder	25
Andre oplysninger	25
Kapitalforvaltning	26
Kapitalgrundlag	26
Solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav	26
Anvendelse af delmodulet for løbetidsbaserede aktierisici til beregningen af solvenskapitalkravet	27
Forskelle mellem standardformlen og en intern model.....	27
Manglende overholdelse af minimumskapitalkravet og manglende overholdelse af solvenskapitalkravet.....	27
Andre oplysninger	28

Sammendrag

PenSam Holding er en forsikringsholdingvirksomhed, som er øverste modervirksomhed i PenSam koncernen, hvor det væsentligste forretningsområde i koncernen er at levere arbejdsmarkedspensioner for FOA-faggrupperne. Pensionsaktiviteterne udøves primært af datterselskabet PenSam Liv, og herudover leverer PenSam Forsikring og PenSam Bank konkurrencedygtige produkter til arbejdsmarkedspensionsordningerne.

Bestyrelsen består af syv medlemmer. Af disse er fire generalforsamlingsvalgte medlemmer, hvoraf to medlemmer er nomineret af FOA, og to medlemmer er nomineret af Pensionskassen PenSam. Derudover er tre medlemmer valgt af medarbejderne i PenSam-koncernen. Der er i 2018 sket flere udskiftninger i bestyrelsen, idet Dennis Kristensen, Mona Striib, Palle Nielsen og Per Hviid er udtrådt, mens Torben K. Hollmann, Ebbe Dalsgaard, Erik Mikkelsen og Pia Heidi Nielsen er indtrådt.

Direktionen består af adm. direktør Torsten Fels.

PenSam Holding har følgende nøglefunktioner: Risikostyringsfunktion, Compliancefunktion, Aktuarfunktion og Intern Auditfunktion. Der er aktuelt ikke fundet behov for etablering af yderligere nøglefunktioner.

Kapitalgrundlaget til dækning af selskabets solvenskapitalkrav udgør 2.937 mio. kr.

Selskabets solvenskapitalkrav er opgjort til 1.251 mio. kr. Der er således en stor overdækning.

Denne rapport giver en konsolideret oversigt over forholdene i selskabet og koncernen med oplysninger, der også findes i andre interne og eksterne dokumenter, herunder årsregnskab, politikker og retningslinjer vedrørende ledelse og risikostyring, selskabets egen risikovurdering samt kapitalplaner og solvensopgørelser.

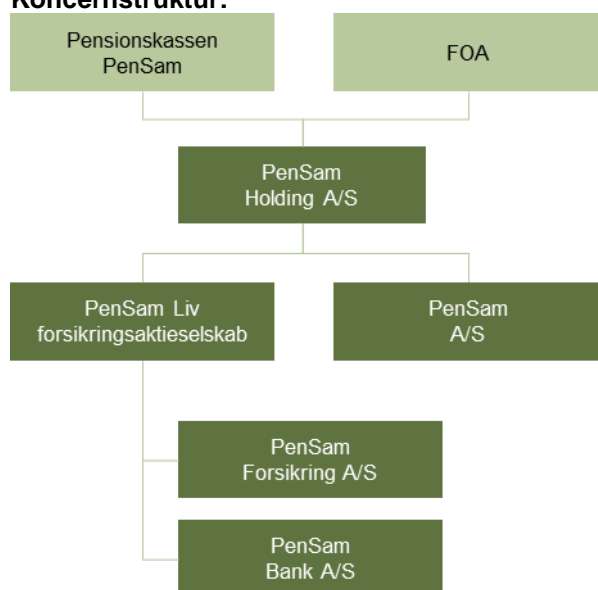
Virksomhed og resultater

Virksomhed

PenSam Holding A/S (CVR-nr. 12 62 95 32) er en forsikringsholdingvirksomhed og er øverste modervirksomhed i koncernen. Selskabet er ejet af FOA og Pensionskassen PenSam. Der er ingen fysiske personer, der ejer aktier i selskabet.

Yderligere selskabsinformation kan ses på <https://www.pensam.dk/om-pensam/pensam-gruppen/selskaber/Sider/Selskaber.aspx>

Koncernstruktur:

Selskabet og koncernen er underlagt finansielt tilsyn af Finanstilsynet, CVR-nr. 10 59 81 84, Århusgade 110, 2100 København Ø.

Selskabets eksterne revisor er PricewaterhouseCoopers, Statsautoriseret Revisionspartnerselskab CVR-nr. 33 77 12 31, Strandvejen 44, 2900 Hellerup.

Forsikringsresultater

Årets resultat før skat og minoritetsinteresser er på 54,1 mio. kr. for koncernen mod et resultat før skat og minoritetsinteresser på 279,4 mio. kr. i 2017. Efter skat og minoritetsinteresser er årets resultat på -105,7 mio. kr. mod et resultat efter skat og minoritetsinteresser på -65,0 mio. kr. for 2017.

Resultatopgørelse

	Koncernen		Morderselskabet	
	2018	2017	2018	2017
Skadesforsikring				
Bruttopræmier	299.170	280.597	-	-
Afgivne forsikringspræmier	-23.275	-19.770	-	-
Ændring i præmiehensættelsen	8.386	-4.023	-	-
Ændring i fortjenstmargen og risikomargen	1.707	6.434	-	-
Ændring i genforsikringsandel af præmiehensættelser	176	71	-	-
<i>Præmieindtægter for egen regning, i alt</i>	286.164	263.309	-	-
Udbetalte erstatninger	-244.143	-237.150	-	-
Modtaget genforsikringsdækning	15.321	11.220	-	-
Ændring i erstatningshensættelser	-6.754	-3.766	-	-
Ændring i risikomargen	147	-82	-	-
Ændring i genforsikringsandel af erstatningshensættelser	2.898	-338	-	-
<i>Erstatningsudgifter for egen regning, i alt</i>	-232.531	-230.116	-	-
Erhvervelsesomkostninger	-9.613	-10.793	-	-
Administrationsomkostninger	-32.317	-32.237	-	-
Provisioner og gevinstandele fra genforsikringselskaber	1.460	3.066	-	-
<i>Forsikringsmæssige driftsomkostninger for egen regning, i alt</i>	-40.470	-39.964	-	-
Teknisk resultat af skadesforsikring	13.163	-6.771	-	-
Bruttopræmier	5.591.996	5.542.226	-	-
Afgivne forsikringspræmier	-1.303	-1.338	-	-
<i>Præmier for egen regning, i alt</i>	5.590.693	5.540.888	-	-
Overført investeringsafkast for egen regning	-111.884	6.432.676	-	-
Pensionsafkastskat	-5.856	-988.299	-	-
Udbetalte ydelser	-2.409.359	-2.272.497	-	-
<i>Forsikringsydelse for egen regning, i alt</i>	-2.409.359	-2.272.497	-	-
Ændring i livsforsikringshensættelser	-3.366.180	-7.891.497	-	-
<i>Ændring i livsforsikringshensættelser for egen regning, i alt</i>	-3.366.180	-7.891.497	-	-
Ændring i fortjenstmargen	332.199	-174.314	-	-
Ændring i overskudskapital	-136.507	-301.791	-	-
Erhvervelsesomkostninger	-261	-217	-	-
Administrationsindtægter	-	-	0	9.919
Administrationsomkostninger	-232.417	-238.548	-6.821	-16.387
<i>Forsikringsmæssige driftsomkostninger for egen regning, i alt</i>	-232.678	-238.765	-6.821	-6.468
Teknisk resultat af livsforsikring	-339.572	106.401	-6.821	-6.468

	Koncernen		Moderselskabet	
	2018	2017	2018	2017
IKKE-FORSIKRINGSTEKNISK VIRKSOMHED				
Teknisk resultat af skadesforsikring	13.163	-6.771	-	-
Teknisk resultat af livsforsikring	-339.572	106.401	-6.821	-6.468
Indtægter fra tilknyttede virksomheder	0	0	-100.059	-59.937
Indtægter fra associerede virksomheder	128.576	115.865	-	-
Indtægter af investeringsejendomme	619.120	430.662	-	-
Renteindtægter og udbytter mv.	3.089.644	2.729.995	605	114
Kursreguleringer	-3.060.195	3.850.045	-179	-54
Renteudgifter	-69.306	-38.906	-161	-170
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed	-382.649	-317.289	-	-
<i>Investeringsafkast, i alt</i>	<i>325.190</i>	<i>6.770.372</i>	<i>-99.794</i>	<i>-60.047</i>
Forrentning og kursregulering af skadesforsikringshensættelser	121	-472	-	-
Investeringsafkast overført til livsforsikringsvirksomhed	111.884	-6.432.676	-	-
Andre omkostninger	-56.669	-157.462	-	-
Resultat før skat	54.117	279.391	-106.615	-66.516
Skat	-64.316	12.943	914	1.471
Minoritetsinteressers andel af driftsresultat	-95.502	-357.379	-	-
Årets resultat	-105.701	-65.045	-105.701	-65.045
Totalindkomstopgørelse				
Årets resultat	-105.701	-65.045	-105.701	-65.045
Årets totalindkomst	-105.701	-65.045	-105.701	-65.045

Investeringsresultater

Årets samlede afkast for PenSam's pensionsforretning blev på 0,0% før renteafdækninger. Det er tilfredsstillende i et år, hvor markederne har været voldsomt udfordrede og præget af massive aktiekursfald.

Aktier

Udviklingen i den børsnoterede aktieportefølje var tilfredsstillende de negative markeder taget i betragtning i 2018, og det samlede afkast blev på 0,4% efter investeringsomkostninger.

Obligationer

Stats- og realkreditobligationer med meget lav risiko (Investment Grade obligationer) gav et positivt afkast på 1,1%.

Højrenteobligationer, erhvervsobligationer (High Yield) og statsobligationer udstedt af udviklingslande (Emerging Market Debt), gav et afkast på henholdsvis -3,5% og -5,5%.

Alternative investeringer

De alternative investeringer består af ejendomme, infrastruktur, private equity og illikvid kredit m.v. Det samlede afkast blev på 11,7%, hvor det højeste afkast kom fra investeringer i private equity på 15,2%.

I nedenstående tabel ses afkastet i 2018 og 2017 samt aktivfordelingen på de enkelte aktivklasser

Investeringsresultat

Selskabet har i 2018 ikke indregnet tab eller gevinst fra investeringsaktiver direkte på egenkapitalen, men ført investeringsresultaterne over realiseret resultat.

Selskabet investerer ikke direkte i securitisering, men der kan forekomme indirekte positioner gennem selskabets øvrige fondsinvesteringer.

Investeringsafkast og aktivfordeling

2018	Afkast før omkostninger*	Afkast efter indirekte omkostninger	Vægt i porteføljen
Investment grade obligationer	1,1%	1,1%	39,6%
Emerging markets obligationer	-5,3%	-5,4%	8,1%
High yield obligationer	-2,8%	-3,3%	5,9%
Børsnoterede aktier	-8,2%	-8,4%	23,4%
Alternative investeringer	2,2%	0,3%	23,0%
Investeringsaktiver, i alt		0,0%	100,0%
Renteafdækning		0,3%	
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed		0,7%	
Investeringsafkast efter investeringsomkostninger, i alt		0,0%	

2017	Afkast før omkostninger*	Afkast efter indirekte omkostninger	Vægt i porteføljen
Investment grade obligationer	0,6%	0,6%	39,4%
Emerging markets obligationer	4,9%	4,9%	8,5%
High yield obligationer	3,7%	3,2%	6,1%
Børsnoterede aktier	16,6%	16,3%	24,8%
Alternative investeringer	7,5%	6,4%	21,1%
Investeringsaktiver, i alt		6,6%	100,0%
Renteafdækning		-0,2%	
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed		0,6%	
Investeringsafkast efter investeringsomkostninger, i alt		5,3%	

Valutaafdækningen er indeholdt i aktivklassernes afkast

*Estimerede omkostninger på baggrund af foreløbige forventninger til 2018

Resultater af andre aktiviteter

Der indgår ikke andre væsentlige indtægter eller udgifter end resultatet af datterselskabet PenSam A/S.

Koncernoplysninger

PenSam Liv

Årets resultat efter skat udgør -16 mio. kr. mod et resultat efter skat i 2017 på 73 mio. kr. Resultatet er udtrykt for afkastet af egenkapitalens egne investeringsaktiver og en risikoforrentning fra kontributionsgrupperne. Risikoforrentningen udgjorde 41 mio. kr.

Egenkapitalforrentning efter skat udgør -1,2% mod 4,7% ultimo 2017.

I 2018 har PenSam Liv opnået et investeringsafkast på 222 mia. kr. før pensionsafkastskat i forhold til 6 mia. kr. i 2017. Opgjort udgør afkastet 0,3% før skat.

Der er i 2018 udbetalt ekstraordinært udbytte på 1.160 mio. kr. til PenSam Holding A/S.

Mio. kr.	2018	2017
Årets resultat efter skat	-16	73
Investeringsaktiver	112.518	111.741
Egenkapital	208	1.386
Forsikringsmæssige hensættelser i alt	102.493	99.459
Afkast før skat	222	6.393
Egenkapitalforrentning efter skat	-1,2%	4,7%

PenSam Bank

Årets resultat efter skat udgør -2 mio. kr. mod et overskud i 2017 på 4 mio. kr. Årets resultat er påvirket af negative kursreguleringer fra aktie- og obligationsbeholdningen.

Egenkapitalforrentningen efter skat udgør -0,7% mod 1,5% ultimo 2017, hvilket ikke anses for tilfredsstillende henset til realisering af bankens forretningsplan.

Nettorente- og gebyrindtægter af bankdriften er siden 2017 steget med 3 mio. kr. Årets nedskrivningsprocent er faldet med 0,1 %-point i forhold til 2017, og udgør 0,3%. Nedskrivningsprocenten er fortsat på et tilfredsstillende niveau.

Mio. kr.	2018	2017
Årets resultat efter skat	-2	4
Udlån	1.196	1.044
Indlån	1.572	1.440
Egenkapital	249	254
Egenkapitalforrentning efter skat	-0,7%	1,5%

PenSam Forsikring

Årets resultat efter skat udgør 0 mio. kr. mod et underskud på 7 mio. kr. i 2017. Årets resultat er sammensat af et forsikringsteknisk resultat på 13 mio. kr. og et resultat af investeringsvirksomhed på -5 mio. kr.

Egenkapitalforrentningen efter skat udgør 0,0% mod -4,3% ultimo 2017.

Samlet set er bruttopræmierne vokset med 19 mio. kr. i forhold til 2017 svarende til 6,6%. Stigningen kan primært henføres til de individuelle produkter som følge af øget salg.

Udviklingen i resultatet i forhold til 2017 skyldes primært et forbedret forsikringsteknisk resultat som følge af, at der har været en afløbsgevinst mod tab i 2017, samt et positivt resultat på de kollektive produkter. Resultatet anses for ikke tilfredsstillende.

Mio. kr.	2018	2017
Årets resultat efter skat	0	-7
Præmieindtægter	309	283
Erstatningsudgifter	251	241
Egenkapital	68	129
Egenkapitalforrentning efter skat	0,0%	-4,3%

Der er i 2018 udbetalt ekstraordinært udbytte på 60 mio. kr. til PenSam Holding A/S.

PenSam A/S

Årets resultatet efter skat udgør et underskud på 48 mio. kr. mod et resultat efter skat i 2017 på -122 mio. kr.

Egenkapitalforrentningen efter skat udgør -22% mod -36% ultimo 2017.

Der er i 2018 udbetalt ekstraordinært udbytte på 75 mio. kr. til PenSam Holding A/S.

Resultatet kan primært tilskrives beslutningen i 2016 vedrørende outsourcing af IT-drift og udvikling til KMD, som har medført kortere levetider på selskabets nuværende immaterielle anlægsaktiver, og dermed forhøjede afskrivninger på immaterielle anlægsaktiver.

Resultatet for 2018 anses på baggrund heraf for acceptabelt.

Mio. kr.	2018	2017
Årets resultat efter skat	-48	-122
Nettoomsætning	496	493
Administrationsomkostninger	-558	-650
Egenkapital	158	281
Egenkapitalforrentning efter skat	-22,0%	-36,0%

Ved transaktioner mellem selskaber i PenSam gruppen sker afregningen i henhold til administrationsaftale til fast pris opgjort på markedsbaserede vilkår.

Koncernregnskabet er udarbejdet på grundlag af regnskab for modervirksomheden, og de enkelte dattervirksomheder er opgjort efter koncernens regnskabspraksis. Der er foretaget en sammenlægning af regnskabsposter med ensartet indhold og med efterfølgende eliminering af koncerninterne indtægter og omkostninger, aktiebesiddelser, interne mellemværender og udbytter samt realiserede og urealiserede fortjenester og tab ved transaktioner mellem de konsoliderede virksomheder.

PenSam A/S varetager administrative opgaver for selskaberne i koncernen. I 2018 er dette i henhold til aftale afregnet til fast pris opgjort på markedsbaserede vilkår. De administrative opgaver omfatter pensionsadministration, formueforvaltning samt øvrig administration for selskaberne i PenSam gruppen.

Øvrige koncerninterne transaktioner, såsom handel med værdipapirer og nogle produktspecifikke aftaler mellem de juridiske enheder, sker ligeledes på markedsbaserede vilkår.

Moderselskabet

Mio. kr.	2018	2017
Årets resultat efter skat	-106	-65
Investeringsaktiver	1.976	2.071
Egenkapital	1.996	2.104
Egenkapitalforrentning før skat	-5,2%	-3,0%

Andre oplysninger

Der vurderes ikke at være andre væsentlige oplysninger.

Ledelsessystem

Generelle oplysninger om ledelsessystemet

Ledelsen i PenSam Holding er todelt og består af en bestyrelse og en direktion.

Bestyrelse

Bestyrelsen består af syv medlemmer. Af disse er fire generalforsamlingsvalgte medlemmer, hvoraf to medlemmer er nomineret af FOA og to medlemmer er nomineret af Pensionskassen PenSam. Derudover er tre medlemmer valgt af medarbejderne i PenSam-koncernen. Bestyrelsesmedlemmerne vælges for en periode på et år. Bestyrelsen har i 2018 afholdt 6 ordinære møder, samt ét ekstraordinært møde som følge af koncernomstruktureringer.

Bestyrelsen udmønter selskabets vedtægter i en forretningsorden, der fastsætter de nærmere rammer for bestyrelsens udførelse af sit hverv med henblik på at sikre en forsvarlig og hensigtsmæssig ledelse af selskabet.

Bestyrelsen fastlægger forretningsmodellen, den overordnede strategi for koncernen samt politikker og retningslinjer på alle væsentlige områder. Samtidig har bestyrelsen ansvaret for at ansætte en direktion samt føre tilsyn med, at direktionen varetager sine opgaver tilfredsstillende.

Direktion

Direktionen består af adm. direktør Torsten Fels. Direktionen har tillige ledelseshverv i andre selskaber i PenSam gruppen.

Direktionen varetager den daglige drift. Direktionen skal følge de politikker, retningslinjer og anvisninger, som bestyrelsen har givet. Direktionsens ansvar omfatter implementering af den af bestyrelsen fastlagte strategi, selskabets organisation og fordeling af ressourcer samt løbende rapportering om finansielle forhold til bestyrelsen.

Ledelsens organisering

Organisationen er indrettet med en række direktørområder med ansvar for den løbende drift og udvikling.

Direktionen har tre komiteer, som skal understøtte direktionens daglige styring. Disse komiteer er følgende:

- Kundekomité
- ALM-Investeringskomité
- Strategikomité

Nøglepersoner/nøglefunktioner

Med henblik på at sikre effektive former for virksomhedsstyring, herunder et effektivt risikostyringsystem og et effektivt internt kontrolsystem, har direktionen besluttet, at der skal være fire nøglefunktioner i PenSam Holding.

Bestyrelsen har udpeget den interne revisionschef til at være ansvarlig for intern auditfunktionen. Direktionen har udpeget Jens-Peder Vinkler til at være ansvarlig for aktuarfunktionen. Direktionen har udpeget risikochefen som ansvarlig for risikostyringsfunktionen samt chefjuristen som ansvarlig for compliancefunktionen.

De fire nøglefunktioner er outsourcet til PenSam A/S. Nøglefunktionerne varetager de opgaver, der følger af de regulatoriske krav. Der er redegjort nærmere for nøglefunktionerne nedenfor, hvor der ligeledes er oplysning om, hvordan nøglefunktionerne og de ansvarlige for nøglefunktionerne har den nødvendige bemyndigelse, ressourcer og operationelle uafhængighed til at udføre deres opgaver, og hvordan de rapporterer til og adviserer til hhv. direktionen og bestyrelsen.

Ansvarlige for de fire nøglefunktioner er:

Funktion	Ansvarlig/nøgleperson
Intern audit	Revisionschef Palle Mortensen
Aktuarfunktion	Ansvarshavende aktuar Jens-Peder Vinkler
Risikostyringsfunktion	Risikochef Morten Weis
Compliancefunktion	Chefjurist Hanne Frederiksen

Herudover er selskabets databeskyttelsesrådgiver udpeget som nøgleperson, Hans Hedegaard.

Ændringer i ledelsessystemet i rapporteringsperioden

Der er i 2018 sket flere udskiftninger i bestyrelsen, idet Dennis Kristensen, Mona Striib, Palle Nielsen og Per Hviid er udtrådt, mens Torben K. Hollmann, Ebbe Dalsgaard, Erik Mikkelsen og Pia Heidi Nielsen er indtrådt. Thomas Enghausen er både indtrådt og udtrådt af bestyrelsen i årets løb.

Aflønningspolitik

Bestyrelsen har vedtaget en aflønningspolitik, der afspejler en målsætning om en ordentlig governanceproces samt en vedvarende og langsigtet værdiskabelse for PenSam Holding's kunder og ejere. Lønpolitikken sikrer endvidere at PenSam Holding har en lønpolitik, der er i overensstemmelse med reglerne om aflønning i Lov om finansiel virksomhed og med bekendtgørelse om lønpolitik og aflønning i forsikringsselskaber og forsikringsholdingvirksomheder.

Lønpolitikken for PenSam Holding efterlever følgende overordnede principper:

- At den er i overensstemmelse med og fremmer en sund og effektiv risikostyring, som ikke tilskynder til en overdreven risikotagning.
- At den er i overensstemmelse med selskabets forretningsstrategi, værdier og langsigtede mål, herunder en holdbar forretningsmodel.
- At den beskytter kunderne.

PenSam Holding ønsker ikke, at aflønningen skal give incitament til at påføre selskabet en unødvendig risiko. Bestyrelsen modtager et fast honorar. Direktion og medarbejdere, der er ansat i kontrolfunktioner (ansvarlig for intern auditfunktionen, ansvarlig for aktuarfunktionen, ansvarlig for risikostyringsfunktionen og ansvarlig for compliancefunktionen), modtager fast løn og er ikke omfattet af nogen former for incitamentsaflønning eller performanceafhængig løn. Den faste løn afspejler primært relevant erhvervs erfaring og organisatorisk ansvar. Øvrig administration er af bestyrelsen outsourcet til PenSam A/S.

PenSam A/S er ikke en finansiel virksomhed, men følger som leverandør af drifts- og udviklingsopgaver til de øvrige selskaber i PenSam koncernen samme principper i lønpolitikken som de øvrige selskaber i koncernen og i overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed og med

bekendtgørelse om lønpolitik og aflønning i forsikringsselskaber og forsikringsholdingvirksomheder

Væsentlige transaktioner med aktionærer mv.

Udover sædvanlig daglig intern clearing i PenSam gruppen (korrekt kontering af modtagne beløb osv.) er der i rapporteringsperioden ikke foretaget væsentlige transaktioner med aktionærer, med personer, der udøver en betydelig indflydelse på selskabet, eller med medlemmer af bestyrelsen og direktionen.

De eneste ekstraordinære transaktioner der har været i 2018 er PenSam Liv's køb af PenSam Bank og PenSam Forsikring fra PenSam Holding.

Egnetheds- og hæderlighedskrav

Bestyrelsen har besluttet, at ledelsesmedlemmer samt nøglepersoner til enhver tid skal have tilstrækkelig viden, faglig kompetence og erfaring til at kunne udøve deres hverv eller varetage deres stilling i PenSam Holding.

Den samlede bestyrelse skal have kompetencer inden for:

- Strategi og forretningsmodeller
- Koncernforhold
- Arbejdsmarkeds- og overenskomstforhold
- Kendskab til kunder og produktudvikling
- Risikovurdering og modeller til brug for risikoberegning
- Solvensbehov
- Vurdering af selskabets operationelle risici og compliance
- Vurdering af likviditetsrisici og fundingpolitik
- Investering, formueforvaltning og risikoafdækning
- Økonomi- og regnskabsforståelse
- Kendskab til centrale rammer for virksomheden
- Outsourcing
- IT
- Drift af pensions- og livsforsikringsvirksomhed
- Drift af forsikringsvirksomhed, herunder tingskade
- Drift af bankvirksomhed, herunder realkredit

Den samlede bestyrelse skal besidde kompetencerne for at kunne sikre opfyldelse af forretningsstrategiens kundeløfte "Vi er pensions-selskabet,

du kan regne med, og som altid er der, når du har brug for det”, hvor de strategiske målsætninger for PenSam Holding er at sikre afkast til ejerne (Pensionskassen PenSam og FOA), have tilfredse kunder, have en omkostningseffektiv og kunderettet organisation, have en resultatorienteret kultur samt at have et styrket it-setup i PenSam.

For at sikre, at alle bestyrelsesmedlemmer besidder de nødvendige kompetencer for at varetage hvervet, herunder krav til færdigheder, viden og ekspertise, gennemfører bestyrelsen årligt en evaluering af bestyrelsesarbejdet. Heri indgår en vurdering af den samlede kompetencesammensætning samt en handlingsplan for uddannelses-tiltag i bestyrelsen, så det sikres, at bestyrelsen lever op til de fastsatte krav.

Ved rekruttering af bestyrelsesmedlemmer drøfter bestyrelsen de kompetencer, herunder krav til færdigheder, viden og ekspertise, nye bestyrelsesmedlemmer skal besidde for at supplere den samlede bestyrelses kompetencer. Dette sker blandt andet ud fra erfaringerne fra bestyrelsens selvevalueringer.

Når kandidaten er fundet, indstilles vedkommende til valg på generalforsamlingen.

Ved rekruttering af direktionen nedsætter bestyrelsen et ansættelsesudvalg til at vurdere, hvorvidt der er behov for anvendelse af et rekrutteringsbureau for at finde egnede kandidater. Bestyrelsen modtager profilbeskrivelser, CV samt anden relevant information vedrørende kandidaterne, hvorefter der afholdes en række samtaler, der danner baggrund for det endelige valg.

Bestyrelsen foretager årligt en vurdering af samarbejdet med direktionen. Derudover rapporteres der løbende i forbindelse med ind- og udtræden af ledelsesposter samt til- og fratrædelse af nøglepersoner.

Ved rekruttering af nøglepersoner varetager HR rekrutteringsprocessen. Kandidaterne vurderes ud fra deres tidligere jobberfaring og uddannelsesmæssige baggrund mv. Efterfølgende bliver vurderingen understøttet af tre samtaler, en persontest, en logiktest samt ved indhentning af referencer.

Bestyrelsen tager derudover mindst én gang årligt stilling til, hvorvidt der er sket ændringer af forhold

hos ledelsesmedlemmer og nøglepersoner, der skal anmeldes til Finanstilsynet.

Risikostyringssystem, herunder vurderingen af egen risiko og solvens

Risikostyringssystemet i PenSam Holding har til formål at skabe rammerne for risikobaseret ledelse ved blandt andet at skabe bevidsthed om væsentlige risici, der potentielt kan skade selskabets omdømme, stabilitet eller fremtidige indtjeningsmuligheder.

Bestyrelsen fastsætter selskabets risikoprofil. Risikoprofilen indgår som en integreret del i bestyrelsens politikker og retningslinjer på alle væsentlige aktivitetsområder, og der tages herved proaktiv stilling til ønsket risikoniveau og risikotolerancegrænser på de enkelte risikoområder.

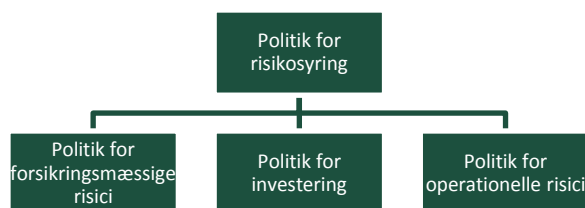
Bestyrelsen har på baggrund af gældende forretningsmodel og fastlagte politikker med tilhørende ønskede risikoniveauer tilrettelagt en årlig proces, der sætter bestyrelsen i stand til at udføre en samlet fornyet risikovurdering af forretningsmodellen og stillingtagen til risikostyringssystemets indretning.

Risikoprofilen udtrykkes gennem et risikobudget for alle centrale risikokategorier. Risikobudgettet fastsættes minimum en gang årligt af bestyrelsen i ”Politik for risikostyring”. Dette centrale styringsdokument suppleret af tilhørende retningslinje indeholder de valgte risikotolerancegrænser for hver af risikokategorierne.

Der er i politikkerne i risikostyringssystemet fastsat metoder og procedurer, der er egnede til at opdage og mindske risikoen for, at selskabet bliver pålagt sanktioner, lider tab af omdømme, eller at selskabet eller kunderne lider væsentlige økonomiske tab som følge af manglende overholdelse af gældende lovgivning, markedsstandarder eller internt vedtagne regler. Risikostyringssystemet defineres af styringsdokumenterne.

Det overordnede risikostyringsystem

Direktionen er ansvarlig for, at PenSam Holding drives i henhold til de politikker og retningslinjer, som bestyrelsen fastlægger for selskabets risiko-profil og risikostyring. Direktionen bemyndiger datterselskaber til at påtage sig risici i forbindelse med selskabernes drift, og de forretningsansvarlige er ejere af risikoen og ansvarlige for rettidigt at identificere og styre alle risici indenfor deres forretningsområde på betryggende vis og i henhold til PenSam Holding's risikostyringsystem.

PenSam Holding's risikostyringsfunktion er en uafhængig risikostyringsenhed med ansvar for at foretage en løbende uafhængig identifikation, måling, analyse, kontrol og rapportering af de risici som selskabet er eksponeret imod. Risikostyringsfunktionen bistår direktionen med udvikling af risikostyringsystemet og deltager i centrale styringsfora i samarbejde med øvrige nøglefunktioner og forretningsansvarlige. Arbejdet i risikostyringsfunktionen varetages af risikostyringsafdelingen i PenSam A/S. Risikostyringsfunktionen er organisatorisk placeret med reference til Finansdirektør Peter Østergaard og med rapporteringslinje til direktionen i PenSam Holding.

PenSam Holding A/S er et forsikringsholdingselskab med to direkte ejede datterselskaber: PenSam Liv forsikringsaktieselskab og PenSam A/S, hvoraf PenSam Liv endvidere ejer to finansielle selskaber, PenSam Bank A/S og PenSam Forsikring A/S. Risikostyringsystemet omfatter risici for PenSam Holding's basiskapital som følge af ejerskabet af de finansielle datterselskaber. PenSam A/S er ikke et finansielt selskab og behandles derfor som et finansielt aktiv i risikostyringsystemet. Risici, ud over moderselskabsrisici, er tillige omfattet af risikostyringsystemet. De risici, hvis kilde ikke er de finansielle datterselskaber, defineres inden for risikostyringsystemet som "egne risici".

Det bærende princip for risikostyring i PenSam Holding er, at datterselskaberne til alle tider er solvent og opretholder en ønsket solvensmålsætning fastsat af datterselskabernes bestyrelse. Udnyttelse af diversifikationseffekter selskaberne imellem eller tabsdækning på tværs af selskaberne er derfor ikke en del af planlægningen. Undtaget herfra er udnyttelse af skatteaktiver i koncernen efter reglerne om sambeskatning.

Risikoidentifikation

PenSam Holding har følgende overordnede risikokategorier:

- Investeringsrisici
- Operationelle risici

Eventuelle øvrige risici, som ikke dækkes af politikkerne under risikostyringsystemet, kategoriseres og kvantificeres i PenSam Holding's årlige vurdering af egen risiko og solvens.

Risici bliver løbende identificeret efter en struktureret proces, så det tilsikres, at bestyrelsens og direktionens risikobillede er retvisende. Processen omfatter:

- Risikoidentifikation i forbindelse med den årlige revision af politikker, retningslinjer og forretningsgange, hvor potentielle væsentlige risici knyttet til aktiviteterne beskrives i styringsdokumenterne.
- Risikovurdering i forbindelse med alle tiltag med potentiel væsentlig effekt på risikobilledet herunder opdatering af forretningsmodel og selskabsstrategi, beslutning om øvrige væsentlige strategier som eksempelvis investeringsstrategien, produktudvikling, væsentlige enkelte disponeringer og væsentlige ændringer i driften.
- Opdatering af risikoidentifikationen i forbindelse med aktiviteterne udført som led i en koordineret indsats imellem relevante nøglefunktioner.
- Løbende identifikation og kvantificering af operationelle risici i de udførende enheder.

Den risikoansvarlige redegør i sin årlige rapport til bestyrelsen for, om der efter den risikoansvarliges vurdering har været truffet væsentlige beslutninger, hvor risici ikke har været tilstrækkeligt belyst.

Risikotolerance pr. risikokategori

Det ønskede risikoniveau er specificeret for de enkelte risikokategorier. Samtidigt er de tilhørende

risikorammer specificeret i interne retningslinjer kommunikeret fra bestyrelsen til direktionen, og herfra foretages en delegering af risikorammer til forretningsenhederne.

Investeringsrisici

Risiciene i denne kategori dækkes af Politik for investering med tilhørende retningslinjer.

Investeringsrisici i PenSam Holding omfatter alene risici vedrørende egenkapitalens investeringsaktiver og altså eksklusiv markeds- og modpartsrisici hidrørende datterselskaber. Datterselskabernes investeringsrisici er dækket af selskabernes respektive politikker herfor.

Selskabet ønsker et begrænset risikoniveau på investeringsrisici. Det præcise risikoniveau kvantificeres i Politik for investering. Det bemærkes særligt, at investeringsaktiverne skal have en høj likviditet.

Operationelle risici

Risici i denne kategori behandles i Politik for Operationelle risici med tilhørende retningslinjer. Politikken omhandler foruden driftsrelaterede risici også strategiske risici og omdømmerisici.

Egen risikovurdering

Bestyrelsen foretager mindst én gang årligt vurdering af PenSam Holding's forretningsmodel og politikker med udgangspunkt i PenSam Holding's kapitalgrundlag, solvenskapital og risikotolerancegrænser ud fra en going concern-forudsætning både på kort og lang sigt.

Risikovurderingen omfatter tillige en vurdering af risikostyringssystemets effektivitet i sikring af en løbende overholdelse af solvenskapitalkravet og egne risikotolerancegrænser.

Processen for PenSam Holding's egen risikovurdering foregår som udgangspunkt i følgende trin:

- De finansielle datterselskaber beslutter, hvilke risikoscenarier selskabernes solvens- og kapital-situationer skal analyseres i.
- De finansielle datterselskaber forestår analyse af selskabernes nuværende og fremtidige situation i hvert af de besluttede scenarier samt øvrige nødvendige stress- og omvendte stresstest. Resultaterne af analysen samt væsentligste konklusioner der skal indgå i risikovurderingsrapporten, gennemgås. PenSam Holding's væsentligste risici identificeres og rangordnes i risikovurderingsrapporten

- Den endelige risikovurderingsrapport drøftes og godkendes af bestyrelsen.

I rapporten om egen risikovurdering konkluderer bestyrelsen på, hvorvidt den finder behov for at supplere den interne risikostyring med et internt fastsat tillæg til det lovfastsatte solvenskrav.

Bestyrelsen har senest foretaget egen risikovurdering og vurderet eget solvensbehov under hensyntagen til risikoprofil, kapitalforvaltning og risikostyringssystem på bestyrelsesmøde den 04.12.2018. Ved gennemgangen af de væsentligste identificerede risici har bestyrelsen aktivt taget stilling til, om risikoen kunne accepteres, eller om risikobegrænsende initiativer skulle igangsættes.

Bestyrelsen har vurderet, at selskabets risiko- og kapital-situation er tilfredsstillende i såvel basis-scenariet som i de alternative scenarier.

Direktionen sikrer, at relevante medarbejdere informeres om bestyrelsens risikovurderingsrapport.

Rapportering

Bestyrelsen orienteres minimum kvartalsvis om udviklingen i solvenskapitalkravet samt overholdelse af rammestyningen. Direktionen får tilsvarende rapportering på mere frekvent basis. Risikofunktionen udarbejder dagligt opgørelse af investeringsrisici og udnyttelse af risikorammer fastsat af bestyrelse og direktion, og denne rapportering tilgår på daglig basis chefen for investeringsafdelingen og den risikoansvarlige for PenSam Holding.

Den risikoansvarlige for PenSam Holding foretager årligt en rapportering til direktionen, hvor der redegøres for, om risikostyringsfunktionen har den nødvendige bemyndigelse, ressourcer og operationelle uafhængighed til at udføre sine opgaver på betryggende vis. Dette har været vurderet som værende opfyldt i 2018.

Internt kontrolsystem

Der er fastsat politikker og forretningsgange for alle væsentlige driftsaktiviteter. Til efterlevelse af disse er der i Politik for intern kontrol og compliance fastsat ansvarsområder, formål, processer og rapporteringsprocedurer for det interne kontrolsystem.

Ejerskabet af kontrollerne tilhører de enkelte afdelinger. Det er altså er den enkelte afdeling, som er ansvarlig for, at kontrollerne udføres. PenSams risikostyring følger op på udførelse og design af kontroller, og på baggrund heraf udarbejdes relevant rapportering til direktionen.

Kontrolmiljø og system

Systemet til intern kontrol og risikostyring er udformet med henblik på at opdage og reducere væsentlige fejl snarere end at eliminere de risici, der identificeres i processer og arbejdsgange.

PenSam anvender et centralt IT-system til intern kontrol og risikostyring. Dette system anvendes af organisationen til at håndtere risici, hændelser, kontroller og udnytte muligheder i forbindelse med at arbejde med disse proaktivt.

Der foretages opfølgning og analyser af data i kontrolsystemet samt opfølgning på hændelser og sparring til registrering af kontroller og risici. Det er de udførende afdelinger, som registrerer egne risici og hændelser, og de interne kontrol og risikostyringsfunktioner, som behandler, kontrollerer og rapporterer herom.

Selv om ledelsesfilosofien er baseret på en høj grad af tiltro til selskabets medarbejdere, er der fastlagt politikker og arbejdsgange med jævnlig rapportering og kontroller. Således sikres der fuld gennemsigtighed af, hvilke risikofaktorer organisationen udsættes for. Endvidere anvendes systemet til håndtering af revisions- og compliancebefalinger mv.

Indretningen af det interne kontrolmiljø i selskabet består af en række elementer, som alle understøtter hinanden.

Strategiske kontroller herunder funktionsadskillelse, generelle krav om godkendelser og bemyndigelser m.v. De strategiske kontroller har fokus på håndtering af konkrete typer af risici på tværs af processer og arbejdsgange.

Operationelle kontroller: Alle nøgleoperationelle kontroller er beskrevet i forretningsgangene og indgår i de daglige processer og arbejdsgange.

Nøglekontrollerne er de operationelle kontroller, som er særligt vigtige for selskabet. Forretningsgange udgør et vigtigt element i det interne kontrolmiljø og skaber grundlag for en systematisk udførelse af væsentlige forretningsprocesser med reduceret risiko for utilsigtede fejl. Operationelle kontroller, som udføres for sikringen af kvalitet og korrekt udførelse af væsentlige forretningsprocesser, skal dokumenteres i forretningsgange.

Risikostyringsfunktionen

Risikostyringsfunktionen følger op på udførsel af nøglekontroller og rapporterer herom til bestyrelse og direktion. Forretningsgange og øvrig intern dokumentation, som ligger til grund for en samlet beskrivelse af det interne kontrolmiljø, skal altid tilsikres at være retvisende, og der er etablerede processer, som sikrer alle dokumenter revideres årligt, eller hvis ellers påkrævet.

Compliancefunktionen

Compliancefunktionen er en del af det interne kontrolsystem og udfører sine aktiviteter på baggrund af en årsplan (complianceprogram), som er fastsat i overensstemmelse med funktionsbeskrivelse godkendt af direktionen.

En væsentlig aktivitet for compliancefunktionen er forebyggende og opfølgende kontrol med implementering af nye og overholdelse af eksisterende lovgivnings- og myndighedskrav samt interne styringsrammer (politikker, retningslinjer og forretningsgange).

Compliancefunktionen samarbejder med de andre nøglefunktioner med henblik på at sikre et effektivt arbejde og undgå unødigt sammenfald mellem funktionerne.

Intern auditfunktion

Intern revision i PenSam Holding er etableret i henhold til bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder og finansielle koncerner (revisionsbekendtgørelsen). Intern revision agerer som en koncernfunktion i PenSam Gruppen og ledes af en revisionschef.

Arbejdet som Intern auditfunktion udfører er integreret i funktionsbeskrivelsen for Intern revision og sker indenfor rammerne af revisionsbekendtgørelsen. Intern revision må kun udføre revision.

Arbejdsopgaverne varetages på baggrund af den af bestyrelsen godkendte "Funktionsbeskrivelse og politik for Intern revision og Intern audit" samt den indgåede revisionsaftale med ekstern revision. Bestyrelsen har i henhold til revisionsbekendtgørelsen besluttet, at revisionschefen forsyner alle årsregnskaber i koncernen med en revisionspåtegning.

Revisionschefen rapporterer til revisionsudvalget og bestyrelsen, og revisionsaktiviteterne omfatter opgaver indenfor såvel operationel som finansiell revision. Det vurderes, at de opgaver, der er pålagt den Interne auditfunktion, kan indeholdes i de opgaver, som er pålagt Intern revision i henhold til funktionsbeskrivelsen, og dette udmøntes i den årlige revisionsstrategiplan for PenSam gruppen.

Intern revision vurderer blandt andet, om selskabets interne kontrolsystem er tilstrækkeligt og effektivt, og om selskabets ledelsessystem er hensigtsmæssigt og betryggende. I denne forbindelse foretages der tillige en vurdering af aktuar-, risikostyrings- og compliancefunktionen.

Intern audits uafhængighed og objektivitet er understøttet af, at revisionschefen eller medarbejderne ikke er ansvarlige for eller har beføjelser til at udføre eller deltage i andet arbejde end revision. Dette er ensbetydende med, at revisionschefen og medarbejderne ikke kan deltage i opgaver, som kan bevirke, at revisionschefen kommer i en situation, hvor vedkommende erklærer sig eller oplyser om forhold eller dokumenter, som revisionschefen eller medarbejderne har udarbejdet grundlaget for.

Da den ansvarlige for Intern audit tillige er revisionschef i koncernen, kan vedkommende alene ansættes og afskediges af bestyrelsen i PenSam Holding.

I henhold til kommissorium for revisionsudvalget udfører udvalget en række opgaver, der understøtter, at revisionschefen og Intern revision er uafhængig og objektiv. Disse opgaver omfatter eksempelvis:

- overvågning af det interne kontrolsystem, herunder Intern revision.
- behandling og indstilling af revisionsstrategiplan til godkendelse af bestyrelserne i PenSam gruppen, herunder budget og bemanning i Intern revision.
- behandling og drøftelse af udviklingen og ledelsens tiltag i relation til revisionsanbefalinger.
- løbende revurdering og indstilling af ændringer til "Funktionsbeskrivelse og politik for Intern revision og Intern audit".
- årlig vurdering af Intern revisions uafhængighed, herunder kvalitetssikrings systemet.

Aktuarfunktion

Direktionen har udpeget den ansvarshavende aktuar for PenSam Liv og Pensionskassen PenSam som ansvarlig for Aktuarfunktionen i PenSam Holding.

Aktuarfunktionen udfører sine aktiviteter baseret på en årsplan. Aktiviteterne omfatter primært koordinering af opgørelsen af de forsikringsmæssige hensættelser i datterselskaberne samt medvirken i opgørelsen af datterselskabernes og moderselskabets solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav samt i selskabernes risikostyring. Endvidere har Aktuarfunktionen ansvar for vurdering af datakvaliteten til beregning af hensættelser.

Den ansvarlige for Aktuarfunktionen udarbejder som minimum årligt en Aktuarrapport til direktionen og bestyrelsen. Den ansvarlige har derudover løbende adgang til rapportering til direktionen og bestyrelsen.

Outsourcing

PenSam Holding har outsourcet totaladministrationen af selskabets drifts- og udviklingsaktiviteter til PenSam A/S.

PenSam A/S fungerer i et armslængdeforhold til PenSam Holding med fokus på eksekvering af aftalte planer samt med rådgivning i forhold til forretningsmæssige afklaringer. Outsourcingen følger selskabets Politik for outsourcing, som fastlægger målsætninger og strategi for outsourcing, beslutningsproces samt krav til outsourcingkontrakter.

De outsourcete aktiviteter omhandler:

Formueforvaltning som består i at forvalte PenSam Holding's formue fra fastsættelse af investeringsstrategi over investeringseksekvering til løbende risikostyring, afvikling og administration.

Styring & Governance som omhandler den finansielle og økonomiske styring samt ledelsessupport og strategiudvikling. Herudover indgår governance som understøtter god selskabsledelse og compliance i forhold til gældende lovgivning.

For tilvejebringelse af IT-drift gør PenSam A/S brug af videreoutsourcing. KMD er videreoutsourcingsleverandør for IT-drift, -vedligehold og -udvikling. Denne videreoutsourcing er godkendt af PenSam Holding's bestyrelse.

Månedligt følges der op på de leverede serviceydelser, og bestyrelsen bliver en gang i kvartalet præsenteret for KPI'ernes udvikling og status. Yderligere bliver der udarbejdet en årlig outsourcingrapport, hvor også den rådgivende funktion evalueres kvalitativt.

PenSam A/S er tjenesteyder inden for området administration af finansielle virksomheder.

Andre oplysninger

PenSam Holding's bestyrelse og direktion vurderer ud fra en forretningsmæssig overvejelse, at selskabets og koncernens ledelsessystem er fyldestgørende i forhold til arten, omfanget og kompleksiteten af de risici, der er forbundet med selskabets og koncernens virksomhed.

Bestyrelsen har fastsat politikker indenfor forrettningens aktivitetsområder. Direktionsinstruksen og politikkerne beskriver tilsammen rammerne for ledelsen af virksomheden og samspillet mellem bestyrelsen og direktionen, og under dem tjener beredskabsplaner, forretningsgange, arbejdsbeskrivelser mv. i organisationen eller krav i en outsourcingkontrakt til at sikre, at der er en klar og entydig ledelse af PenSam Holding i alle virksomhedens led.

Der er fokus på, at der er en rød tråd fra PenSam Holding's forretningsmodel og afledte risikoprofil til direktionsinstruksen og politikkerne på de enkelte aktivitetsområder, hvor det risikoniveau, som

bestyrelsen ønsker på aktivitetsområderne, fremgår, og hvor rammer for direktionens beføjelser fastsættes. Dette videreføres i de underliggende forretningsgange mv. og er med til at understøtte, at PenSam Holding's strategiske mål nås.

Bestyrelsen og direktionen har i forlængelse heraf sikret, at der er rapporteringskanaler til sikring af informationsstrømme i selskabet, både bottom-up og top-down.

Koncernoplysninger

Ledelsen af koncernen og datterselskaberne bliver varetaget af samme organisation, hvorfor der er stor sammenhæng i, hvordan risikostyringen og de interne kontrolsystemer og rapporteringsprocedurer gennemføres på tværs af selskabets datterselskaber og på koncernniveau.

Risikoprofil

Bestyrelsens ønskede risikoprofil styres gennem investeringerne i selskabets datterselskaber og dermed risikoprofilen i datterselskaberne. Det er dermed en tæt overvågning af solvenskapitalkravet, basiskapitalen og den forventede egenkapitalforrentning i datterselskaberne, der skaber PenSam Holding's risikoprofil. Det bærende princip for risikostyring i PenSam Holding er, at hvert af de finansielle datterselskaber til alle tider er solvente med en passende margin. Udnyttelse af diversifikationseffekter selskaberne imellem eller tabsdækning på tværs af selskaberne er derfor ikke en del af planlægningen. Undtaget herfra er udnyttelse af skatteaktiver i koncernen efter reglerne om sambeskatning.

PenSam Liv

Det ønskede risikoniveau og risikotolerancegrænser fastlægges i PenSam Liv's Politik for risikostyring og retningslinjer herfor. Risikorammerne skal tilsikre, at selskabet til alle tider er solvent. Selskabets basiskapital pålægges operationel risiko samt risiko fra garanterede koncepter. Det sikres i planlægningen efter bedste skøn og i stressede scenarier, at selskabet opfylder målsætningerne angivet i selskabets forretningsmodel. Der forudsættes ikke i planlægningen implicit eller eksplicit kapitaltilførsel fra PenSam Holding.

PenSam Bank

Det ønskede risikoniveau i PenSam Bank fastlægges i PenSam Bank's Politik for risikostyring og Retningslinje for risikostyring. Rammerne for de individuelle risikoområder tilsikrer, at bankens solvens til enhver tid holdes inden for den fastsatte overordnede ramme. Rammen i PenSam Bank fastsættes, så et potentielle tab ikke overstiger bankens basiskapital. Planlægningen tager højde for, at banken kan opfylde de strategiske målsætninger i forretningsmodellen, uden at der implicit eller eksplicit forudsættes kapitaltilførsel fra PenSam Holding. Ligeledes sikrer banken, at de lovpålagte grænser for likviditet overholdes uafhængigt af PenSam Holding.

PenSam Forsikring

Det ønskede risikoniveau og risikotolerancegrænser fastlægges i PenSam Forsikring's Politik for risikostyring og Retningslinjer for risikostyring.

Risikoniveau og rammer fastsættes under iagttagelse af PenSam Forsikring's tilgængelige risikokapacitet. Overholdelse af risikorammerne tilsikrer, at kapitalgrundlaget til hver en tid honorerer solvenskapitalkravet.

PenSam A/S

De ikke-finansielle væsentligste risici er ejerskabet af serviceleverandøren PenSam A/S, der tilbyder outsourcing af administrative ydelser indenfor livsforsikring, bank og skadesforsikring. Risikoen på værdien af dette aktiv er tæt knyttet til selskabets fortsatte evne til med samme eller højere effektivitet at opfylde de indgåede kontrakter. Risikoen styres via PenSam Holding's aktive ejerskab af PenSam A/S.

Øvrige egne risici

Ud over ejerskabet af serviceleverandøren PenSam A/S består de øvrige egne risici primært af investeringsrisici på egenkapitalens aktiver. Disse behandles nedenfor.

Forsikringsrisici

PenSam Holding har forsikringsrisici gennem aktiviteterne i datterselskabet PenSam Liv og dets datterselskab PenSam Forsikring.

Følgende risikokategorier vedrører livsforsikringsrisikoen i PenSam Liv:

- Dødelighedsrisiko
- Levetidsrisiko
- Invaliditets-/sygdomsrisiko
- Livsforsikringsoptionsrisiko
- Omkostningsrisiko
- Genoptagelsesrisiko
- Livsforsikringskatastroferisiko.

Følgende risikokategorier vedrører sygeforsikringsrisiko i PenSam Liv:

- Dødelighedsrisiko
- Levetidsrisiko

- Invaliditets-/sygdomsrisiko
- Livsforsikringsoptionsrisiko
- Omkostningsrisiko
- Genoptagelsesrisiko
- Livsforsikringskatastroferisiko.

Der er følgende underkategorier til skadesforsikringsrisiko i PenSam Forsikring:

- Præmie- og erstatningshensættelsesrisiko
- Skadesforsikringsoptionsrisiko
- Skadesforsikringskatastroferisiko.

Der er følgende underkategorier til sygeforsikringsrisiko i PenSam Forsikring:

- Præmie- og erstatningshensættelsesrisiko
- Sygeskadesforsikringsoptionsrisiko
- Sygeforsikringskatastroferisiko.

De nævnte risikokategorier er nærmere gennemgået i afsnittene om forsikringsrisici i rapporterne om solvens og finansiel situation for de nævnte datterselskaber.

Markeds- og kreditrisici

PenSam Holding har markedsrisiko gennem forretningsplanen og forvaltningen af kapital i selskabets datterselskaber. Det vil sige, at PenSam Holding har renterisiko, aktierisiko, kreditspændsrisiko og valutarisiko samt øvrig markeds- og modpartsrisiko gennem deres investeringer i PenSam Liv og PenSam A/S. Der henvises til forsikringsdatterselskabernes "Rapport om solvens og finansiel situation" for mere dybdegående gennemgang af markedsrisikoen i datterselskaberne. PenSam Holding har som følge af koncerninterne transaktioner en betydelig mængde egne midler, der er investeret i korte danske obligationer med høj rating og høj likviditet. Disse investeringer bidrager til markedsrisiko i selskabet.

Likviditetsrisici

PenSam Holding har en høj grad af likviditet i egne aktiver til brug for eventuelle operationelle udgifter. Ellers styres likviditetsrisikoen i datterselskaberne.

Operationelle risici

Operationel risiko er en samlebetegnelse for alle de risici, som en virksomhed er udsat for, som påvirker driften. Den omfatter uforudsete begivenheders indtræden. Operationelle risici defineres i PenSam som risikoen for hændelsers indtræden og kvantificeres som det potentielle tab eller utilgittede gevinst, selskabet risikerer. Dette tab kan være af økonomisk karakter, men ligeledes strategisk, eller påvirke PenSams omdømme mv.

Operationelle risici eksisterer som en naturlig del af det at drive virksomhed. PenSam ønsker en effektiv og ansvarlig drift af selskabet, hvilket medfører, at alle væsentlige risici skal håndteres i henhold til det ønskede risikoniveau.

De konkrete mål for operationel risikostyring i PenSam har til formål at skabe rammerne for risikobaseret ledelse.

Ansvar for de operationelle risici er decentralt placeret hos de udførende enheder. Det indebærer, at lederne er ansvarlige for at styre risici indenfor deres respektive ansvarsområder, herunder etablere effektive metoder og procedurer samt sikre tilstrækkelige interne kontroller.

Ansvar for metoder og procedurer for risikostyringsprocessen for operationelle risici og opsamling af hændelser er forankret i risikostyringsfunktionen. Der foretages opfølgning på udviklingen i de udførende enheders vurdering af egne risici, samt hvorvidt registrerede hændelser bidrager til at bekræfte risikobilledet, eller om de afslører tegn på ikke-identificerede risici, svagheder i eksisterende kontroller m.m.

Vurdering og opfølgning på det interne kontrolmiljø baserer sig på dokumentationen af de interne kontroller i henholdsvis forretningsgange og forretningsprocesser, hvorfor disse skal være fyldestgørende og opdateret.

Registrering og kvantificering af hændelser skal gøre PenSam i stand til at vurdere, om solvenskravet vedrørende operationelle risici er passende. Herudover skal registreringen benyttes til at forbedre processer og kontroller via de relevante forretningsgange. Tiltag i forlængelse af en hændelse skal, afhængig af den konkrete

hændelse, omfatte en vurdering af organisatorisk indretning og drift i form af funktionsadskillelse, kontroller, medarbejderkompetencer i forhold til opgavekompleksitet, forretningsgange, fysisk sikkerhed mv.

PenSam har metoder og procedurer, der er egnede til at opdage og mindske risikoen, herunder risikoen for manglende overholdelse af gældende lovgivning, markedsstandarder eller interne regelsæt.

Metode og proces for klassifikation og kvantificering af disse risici beskrives i det følgende.

Risikoidentifikation og kvantificering

I første fase skal alle væsentlige risici identificeres og beskrives således, at de kan klassificeres efter nærmere anvisning fra risikostyringsfunktionen. Risiciene skal kvantificeres til brug for prioritering af de risici, som skal analyseres nærmere. Kvantificeringen af den enkelte risiko sker både før og efter det eksisterende kontrolmiljø, der er for den enkelte risiko. Kontrolmiljøet omkring risiciene er således et væsentligt aspekt i risikovurderingen.

Gruppering af risici herunder prioritering

I anden fase af processen skal det vurderes, hvordan de enkelte risici påvirker hinanden, og hvorvidt nogle af risiciene skal ses som en samlet risiko. Betydningen af en enkelt risiko/hændelse kan isoleret set være lille, mens en række af hændelser samlet set kan påvirke selskabet væsentligt. Der skal udpeges en risikoejer, der skal håndtere risikoen inden for det fastlagte risikoniveau. I denne fase skal risiciene endvidere prioriteres, og det skal besluttes, hvilke væsentlige risici der skal henholdsvis overvåges og udarbejdes handlingsplaner for.

Risikostyring og kontrol

For at kunne styre de væsentlige risici, som er identificeret i den forrige fase, skal der besluttes håndterbare og relevante målepunkter. For disse målepunkter skal der opstilles grænseværdier, og hvis disse bliver brudt, skal der ske en aktion i forhold til foruddefinerede handlingsplaner.

Mitigering / Handlingsplan

Handlingsplaner for de væsentlige risici udarbejdes af risikoejeren, og en af følgende håndteringsmetoder skal vælges:

- Minimer risikoen
- Overfør risikoen
- Accept af risikoen

Andre væsentlige risici

PenSam Holding har ikke identificeret væsentlige risici uden for de ovenfor gennemgåede risikokategorier

Koncernoplysninger

PenSam Holding har ikke identificeret væsentlige risikokoncentrationer på koncernniveau.

Værdiansættelse til solvensformål

Aktiver

Aktiverne værdiansættes som udgangspunkt ud fra de samme principper, som benyttes i forbindelse med udarbejdelsen af regnskaberne. Der er således ikke nogen væsentlige forskelle mellem de metoder og primære antagelser, som benyttes til henholdsvis solvensformål og regnskabsformål.

Principperne for værdiansættelse er beskrevet i afsnittene nedenfor.

Immaterielle aktiver

Immaterielle aktiver vedrører primært systemudvikling til brug for administration af pensions- og forsikringsydelse. Aktiverne måles til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger. Kostprisen inkluderer afholdte omkostninger relateret til udviklingsaktiviteten samt interne lønninger og øvrige omkostninger, der er direkte henførbare til udvikling.

Afskrivning foretages lineært over aktivernes forventede brugstid, der sædvanligvis er fra 3 - 10 år.

Udviklingsprojekter indregnes som immaterielle aktiver, når de er klart definerede og identificerbare, hvor den tekniske udnyttelsesgrad og udviklingsmulighed i selskabet kan påvises, og hvor det er hensigten at anvende projektet. Øvrige udviklingsomkostninger indregnes i resultatopgørelsen, efterhånden som omkostningerne afholdes.

Der foretages en årlig vurdering af, hvorvidt der er indikationer på nedskrivningsbehov af de immaterielle anlægsaktiver. I tilfælde af indikationer på nedskrivningsbehov foretages der nedskrivningstest.

Selskabet har gennem sit ejerskab af PenSam A/S indirekte værdiansat de immaterielle aktiver i PenSam A/S til nul kr.

Materielle aktiver

Materielle aktiver består primært af driftsmidler. Driftsmidler indregnes i balancen til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger. Kostprisen omfatter anskaffelsessummen samt øvrige omkostninger tilknyttet anskaffelsen.

Afskrivninger beregnes på grundlag af aktivets restværdi fratrukket akkumulerede nedskrivninger. Afskrivninger på driftsmidler foretages lineært over den forventede økonomiske levetid. Afskrivningsperioderne er fastsat til 3 - 10 år.

Investerings ejendomme

Investerings ejendomme måles til dagsværdi efter en cash flow model. Investerings ejendomme omfatter primært bolig- og erhvervs ejendomme.

Dagsværdien opgøres med udgangspunkt i en systematisk vurdering af ejendommene baseret på deres forventede afkast over en 10-årig periode og terminalværdi.

Terminalværdien er forventningen til ejendommens fremtidige kontante driftsafkast i et normalt år efter en 10-årig periode. Dagsværdien er opgjort ved at tilbagediskontere det forventede afkast samt at fastsætte afkastkrav, der blandt andet afhænger af ejendommens art, beliggenhed og det aktuelle renteniveau.

Kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder

Kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder indregnes og måles til virksomhedens regnskabsmæssige indre værdi. Virksomhedens indre værdi opgøres efter det senest modtagne regnskab.

Kapitalandele

Kapitalandele indregnes i balancen til dagsværdi.

Dagsværdien for kapitalandele, der handles på et aktivt marked, opgøres på baggrund af lukkekursen på balancedagen.

For kapitalandele, hvor der ikke forefindes et aktivt marked og dermed ikke en observerbar pålidelig dagsværdi, foretages værdiansættelsen med udgangspunkt i almindeligt anerkendte værdiansættelsesmetoder. Dette omfatter for eksempel "discounted cash flow metoden", sammenlignelige handler og multipler. Den anvendte metode varierer afhængig af de konkrete foretagne investeringer.

Værdiansættelserne efterprøves løbende ud fra risiko og væsentlighed. Der valideres ved hjælp af følsomhedsanalyser af væsentlige forudsætninger i de anvendte værdiansættelsesmodeller.

Investeringsforeningsandel

Børsnoterede investeringsforeningsandele måles til dagsværdi med udgangspunkt i den officielle lukkekurs på balancedagen. Hvis en officiel lukkekurs ikke findes, anvendes den offentlige børskurs. Unoterede investeringsforeningsandele måles til den af udbyder beregnede kurs, der bygger på de underliggende værdipapirers dagspris.

Obligationer, pantesikrede udlån og andre udlån

Obligationer, pantesikrede udlån og andre udlån måles til dagsværdi. Dagsværdien af noterede obligationer opgøres med udgangspunkt i den officielle lukkekurs på balancedagen. Hvis en officiel lukkekurs ikke findes, anvendes den officielle børskurs.

Dagsværdien af udtrukne børsnoterede obligationer måles dog til nutidsværdien af udtrækningsbeløbet. For øvrige unoterede obligationer og udlån opgøres dagsværdien ud fra almindeligt anerkendte værdiansættelsesteknikker, der inddrager alle tilgængelige data, som markedsdeltagere må antages at ville tage i betragtning ved en prisfastsættelse. PenSam benytter et internationalt anerkendt kreditvurderingsværktøj til understøttelse af ovenstående teknikker.

Afledte finansielle instrumenter

Børsnoterede og unoterede afledte finansielle instrumenter måles til dagsværdi, og reguleringer indregnes løbende i resultatopgørelsen under 'Kursreguleringer'.

Positive dagsværdier indregnes i balancen under 'Afledte finansielle instrumenter', og negative dagsværdier indregnes i balancen under 'Anden gæld og Gæld til kreditinstitutter'.

For afledte finansielle instrumenter, der ikke er børsnoterede, anvendes til værdiansættelsen almindeligt anerkendte værdiansættelsesmetoder. De valgte metoder tilpasses de enkelte afledte finansielle instrumenter.

Der foretages analyser af værdiansættelserne i forhold til eksterne modparter og i forhold til priser fastsat af en uafhængig finansiell institution for at vurdere og efterprøve de af selskabet fastsatte værdier.

Repoer behandles som lån mod sikkerhed. Obligationer solgt som led i en repoforretning er medtaget i balancen til dagsværdi.

Forsikringsmæssige hensættelser

Værdiansættelse af forsikringsmæssige hensættelser

De forsikringsmæssige hensættelser vedrører aktiviteterne i datterselskaberne PenSam Liv og PenSam Forsikring.

De forsikringsmæssige hensættelser værdiansættes på samme måde til regnskabsaflæggelse som til solvensformål, hvorfor de forsikringsmæssige hensættelser til solvensformål kun afviger fra de regnskabsmæssige hensættelser ved, at de forsikringsmæssige hensættelser til solvensformål ikke indeholder fortjenstmargenen.

Måling af forpligtelser vedrørende forsikringskontrakter

Livsforsikringskontrakter

Vurderingen af kundebestandens levetid, død og invaliditet har en væsentlig indflydelse på opgørelsen af de forsikringsmæssige hensættelser, og derfor foretages der regelmæssigt en vurdering af bedste skøn for de nævnte parametre.

Erfaringerne, der danner baggrund for fastsættelse af parametre til hensættelsesberegning, er indhentet over de første fem år, efter at førtidspensionsreformen er trådt i kraft. I den periode var der først et fald i tilkendelsen af førtidspension og efterfølgende en stigning. Der er dog fortsat usikkerhed om reformens langsigtede effekt, hvilket kan påvirke hensættelsernes størrelse fremadrettet.

Fastlæggelse af forudsætningerne er baseret på erfaringer fra PenSam Liv's bestand og er påvirket af aktuarmæssige skøn, der har betydning for hensættelsernes størrelse.

Den anvendte metode for vurdering af bedste skøn for levetid og død skelner mellem levetid for raske og invalide, idet der i PenSam Liv er observeret stor forskel i levetid imellem raske og invalide.

Til vurdering af den observerede dødelighed anvendes PenSam Liv's bestand som grundlag for raske. Vurdering af den observerede dødelighed for invalide er baseret på PenSam gruppens bestand, da dette bidrager til en mere sikker

estimation. Det er endvidere vurderingen, at en metode, der skelner mellem raske og invalide, er udtryk for bedste skøn på det foreliggende grundlag.

Skadesforsikringskontrakter

De skøn, der påvirker regnskabet mest, er skøn vedrørende de forsikringsmæssige hensættelser. Selskabets væsentligste forretningsområde omfatter forsikring ved visse kritiske sygdomme. De væsentligste forudsætninger vedrører forventningerne til antallet af skadessager og fastsættelse af de forventede fremtidige udbetalinger som følge af udvikling i antal og forventet behandling af kritisk sygdom.

Skøn er foretaget på baggrund af den historik, som selskabet har opbygget for efter anmeldelser samt vurdering af afløbsgevinster og -tab. Fastsættelse af hensættelserne er baseret på anerkendte metoder og opgøres af aktuarer. Der vil være en usikkerhed relateret til, hvorvidt det statistiske grundlag og historik kan anvendes til estimat af endnu ikke færdigafviklede skader.

Det er ledelsens vurdering, at de anvendte skøn er forsvarlige og et udtryk for bedste skøn for regnskabsposternes dagsværdier.

Forsikringsmæssige hensættelser i livsforsikring

Forsikringsmæssige hensættelser opgøres på basis af det til Finanstilsynet anmeldte tekniske grundlag for beregning af forsikringsmæssige hensættelser. Forsikringsmæssige hensættelser opdeles i livsforsikringshensættelser og fortjenstmargen på livsforsikringer og investeringskontrakter.

Livsforsikringshensættelser

Livsforsikringshensættelser opdeles i garanterede ydelser, risikomargen, individuelt bonuspotentiale samt kollektivt bonuspotentiale.

Nutidsværdien af fremtidige betalingsstrømme findes ved diskontering med rentekurven, jf. regnskabsbekendtgørelsen, hvor satserne er med volatilitetsjustering og reduceret med pensionsafkastbeskatningssatsen.

Forudsætninger vedrørende dødelighed og invaliditet er fastlagt på baggrund af erfaringer fra

bestanden i PenSam. Forudsætninger vedrørende de fremtidige administrationsomkostninger er baseret på erfaringer i PenSam vedrørende omkostninger pr. forsikret.

For livsforsikringshensættelserne vedrørende ikke-garanterede ydelser er underposterne garanterede ydelser og risikomargen nul, og der er alene individuelt bonuspotentiale og kollektivt bonuspotentiale.

Garanterede ydelser

Garanterede ydelser er opgjort som nutidsværdi af betalingsstrømme vedrørende præmier, ydelser og administrationsomkostninger. Betalingsstrømmene er opgjort under hensyntagen til sandsynligheden for tilbagekøb, overgang til fripolice og diverse forsikringsbegivenheder.

Nutidsværdierne opgøres efter markedsforudsætningerne. Hertil lægges et tillæg til dækning af fremtidige ydelser foranlediget af indtrufne forsikringsbegivenheder samt et tillæg for ubetalte, forfaldne forsikringsydelser.

Risikomargen

Risikomargenen beregnes efter kapitalomkostningsmetoden under Solvens II.

Individuelt bonuspotentiale og kollektivt bonuspotentiale

Den forsikredes bonusret opgøres residuelt i forhold til de forsikringsmæssige hensættelser efter finansiering af garanterede ydelser, risikomargen og fortjenstmargen. Den del af værdien af bonusretten, der er indeholdt i de retrospektive hensættelser, er individuelt bonuspotentiale, mens den del, der ikke er fordelt til de enkelte forsikringer, er kollektivt bonuspotentiale.

Individuelt bonuspotentiale og kollektivt bonuspotentiale kan sammen med fortjenstmargen anvendes til betaling af den anmeldte risikoforrentning samt til dækning af negative realiserede resultater i henhold til kontributionsbekendtgørelsen.

Fortjenstmargen

Fortjenstmargenen indeholder nutidsværdien af fortjenstdelen af fremtidig risikoforrentning, jf. de anmeldte regler herfor. Fortjenstmargenen er i henhold til selskabets anmeldte markedsværdigrundlag beregnet ud fra, at den indeholder

nutidsværdien af fortjenstdelen af fremtidig risiko-forrentning.

Fortjenstmargenen kan ikke overstige værdien af de forsikringsmæssige hensættelser med fradrag af garanterede ydelser og risikomargen.

Forsikringsmæssige hensættelser i skadesforsikring

Forsikringsmæssige hensættelser opdeles i præmiehensættelser, fortjenstmargen, erstatningshensættelser og risikomargen.

Præmiehensættelser

Præmiehensættelser svarer til den del af præmien, der vedrører den ikke-forløbne risikoperiode. Præmiehensættelserne udgør mindst den del af bruttopræmien, der svarer til den del af forsikringsperioden, der vedrører efterfølgende regnskabsår. Præmiehensættelserne er diskonteret. Nutidsværdien af fremtidige betalingsstrømme findes ved diskontering med rentekurven, jf. regnskabsbekendtgørelsen.

Fortjenstmargen på skadesforsikringskontrakter

Fortjenstmargenen indeholder den forventede fortjeneste i de ikke-forløbne dele af risikoperioderne for selskabets indgåede forsikringskontrakter. Den forventede fortjeneste beregnes ud fra udviklingen i de hidtidige erfaringer for indtjening og fordelt på de enkelte produkter.

I beregningen af fremtidige betalingsstrømme indgår de forventede betalinger efter balancedagen vedrørende de af selskabet indgåede forsikringskontrakter, uanset om risikoperioden er påbegyndt eller ej.

Erstatningshensættelser

Erstatningshensættelser opgøres ultimo regnskabsåret som summen af anmeldte, endnu ikke afregnede erstatningskrav med tillæg af forventede efteranmeldte erstatningskrav samt et skønnet erstatningskrav for utilstrækkeligt oplyste forsikringsbegivenheder.

De anmeldte erstatningskrav opgøres enten som en sag-for-sag vurdering eller bliver estimeret ud fra statistiske metoder med basis i erfaringer fra tidligere år. Erstatningshensættelserne fastsættes for hver branche med baggrund i aktuarmæssige modeller.

De opgjorte erstatningshensættelser forhøjes derudover med beløb til dækning af direkte og indirekte skadesbehandlingsomkostninger i forbindelse med afvikling af erstatningsforpligtelserne. Erstatningshensættelserne er diskonteret. Nutidsværdien af fremtidige betalingsstrømme findes ved diskontering med rentekurve, jf. regnskabsbekendtgørelsen.

Risikomargen på skadesforsikringskontrakter

Risikomargenen beregnes således, at hensættelserne svarer til det beløb, som et andet forsikringsselskab kan forventes at kræve for at overtage og honorere forsikringsforpligtelserne. Risikomargenen beregnes efter kapitalomkostningsmetoden under Solvens II. Ændringer i risikomargen i resultatopgørelsen fordeles mellem ændringer, der kan henføres til præmiehensættelserne henholdsvis erstatningshensættelserne.

Andre forpligtelser

Andre forpligtelser er udskudt skat, gældsposter og negativ værdi af afledte finansielle kontrakter. Posterne er værdiansat til samme værdi som i årsrapporten. Der foretages ikke diskontering af udskudt skat.

Alternative værdiansættelsesmetoder

Der anvendes ikke alternative værdiansættelsesmetoder.

Andre oplysninger

Der vurderes ikke at være andre væsentlige oplysninger om værdiansættelsen af aktiver og passiver til solvensformål.

Kapitalforvaltning

Koncernsolvensen opgøres ved en kombination af metode 1 og metode 2 i Solvens II-direktivet, dvs. regnskabskonsolidering hhv. fradrag og aggregering. PenSam Bank og PenSam Liv indregnes i henhold til metode 2.

I kapitalgrundlaget indgår egenkapital og fortjenstmargen i PenSam Forsikring samt en andel af overskudskapital og fortjenstmargen i PenSam Liv.

Opgørelserne i PenSam Holding er domineret af bidragene fra PenSam Liv.

Selskabet har i hele 2018 overholdt såvel solvenskapitalkravet og minimumskapitalkravet.

Kapitalgrundlag

Bestyrelsen har besluttet, at PenSam Holding's kapital som udgangspunkt udgøres af egenkapital og dermed ikke af kapital finansieret af långivere. Beslutningen udelukker dog ikke, at kapitalnøddplanen kan indeholde elementer af fremmedkapital.

Hertil kommer til solvensformål fortjenstmargen i PenSam Forsikring samt en andel af fortjenstmargen og overskudskapital i PenSam Liv.

Der er i den strategiske planlægningsperiode 2018-2021 ikke forventning om at ændre på denne beslutning.

Kapitalgrundlaget er specificeret i tabellen nedenfor:

Mio. kr.	Primo 2018	Ultimo 2018
Egenkapital	+2.104	+1.996
Fradrag for Immaterielle aktiver	-148	-78
Fortjenstmargen, PenSam Forsikring	+17	+17
Overskudskapital/Fortjenstmargen i PenSam Liv	+7.682	+7.486
- Andel som ikke medregnes i kapitalgrundlag	-6.700	-6.484
I alt	+2.955	+2.937

Klassificering af kapitalgrundlaget i Tiers følger af klassificeringen af Tiers i datterselskaberne. Kapitalgrundlaget består udelukkende af Tier I.

Der er væsentlige forskelle i forhold til selskabets regnskab. Disse består primært i, at immaterielle aktiver værdiansættes til 0 i Solvens II-balancen, samt at kun en mindre andel af overskudskapital/fortjenstmargen indgår i kapitalgrundlaget til solvensformål. Omkring 6,5 mia. kr. af kapitalgrundlaget i PenSam Liv indgår således ikke i kapitalgrundlaget i PenSam Holding ultimo 2018, jf. tabellen ovenfor.

Solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav

PenSam Holding anvender standardformlen til opgørelse af koncernsolvensen. Der anvendes ikke selskabsspecifikke parametre eller forenklede beregninger.

Koncernsolvensen opgøres fra 2016 ved en kombination af metode 1 og metode 2 i Solvens II-direktivet, dvs. regnskabskonsolidering hhv. fradrag og aggregering.

Selskabet har i 2015 ansøgt Finanstilsynet om og fået godkendt anvendelse af denne koncernsolvensmetode, hvorefter PenSam Bank og PenSam

Liv indregnes i henhold til metode 2, dvs. via fradrag og aggregering.

Opgørelsen af hhv. solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav ultimo 2018 er specificeret i tabellen nedenfor:

	SCR, Mio. kr.	MCR, Mio. kr
Markeds-, kredit- og modpartsrisiko	121	-
Forsikringsmæssige risici	52	-
Operationelle risici	4	-
Andet (diversifikation, skatteaktiv, mv.)	-66	-
Metode 1	111	28
PenSam Bank	138	-
PenSam Liv	1.002	263
I alt	1.251	290

Solvenskapitalkravet ligget på et stabilt niveau løbet af 2018 med mindre udsving primært som følge af bevægelser på de finansielle markeder, som har påvirket solvenskravet i PenSam Liv.

Anvendelse af delmodul for løbetidsbaserede aktierisici til beregningen af solvenskapitalkravet

PenSam Holding anvender ikke delmodul for løbetidsbaserede aktierisici til beregning af solvenskapitalkravet.

Forskelle mellem standardformlen og en intern model

PenSam Holding anvender standardformlen til opgørelse af koncernsolvensen.

Manglende overholdelse af minimumskapitalkravet og manglende overholdelse af solvenskapitalkravet

Selskabet har i hele 2018 overholdt såvel solvenskapitalkravet som minimumskapitalkravet.

Koncernoplysninger

Koncernsolvensen opgøres fra 2016 ved en kombination af metode 1 og metode 2 i Solvens II-direktivet, dvs. regnskabskonsolidering hhv. fradrag og aggregering.

Selskabet har i 2015 ansøgt Finanstilsynet om og fået godkendt anvendelse af denne koncernsolvensmetode, hvorefter PenSam Bank og PenSam Liv indregnes i henhold til metode 2, dvs. via fradrag og aggregering. Begge selskabers solvenskapitalkrav indgår med 100% i opgørelsen af koncernsolvensen. PenSam Forsikring indregnes efter metode 1.

For så vidt angår PenSam Bank beregnes solvenskravet efter bankreglerne, for PenSam Forsikring og PenSam Liv efter Solvens II-reglerne. I henhold til disse skal man anvende standardmetoden eller anvende en fuld eller partiel intern model, der i givet fald skal godkendes af Finanstilsynet.

PenSam Liv har søgt om og fået godkendelse til at anvende en partiel intern model for levetidsrisiko. Modellen er udviklet, idet EU's standardmetode for solvensbehov vedrørende levetidsrisiko ikke harmonerer med de danske krav i forhold til hensættelser under Finanstilsynets levetidsbenchmark. Derfor anvendes for PenSam Forsikring alene standardmodellen, mens der for PenSam Liv anvendes standardmodellen justeret med den partielle interne model vedrørende levetidsrisiko.

Kombinationen af metode 1 og 2 bevirker, at koncernens solvenskrav opgøres som summen af de enkelte datterselskabers solvenskrav, og der foretages således ingen diversifikation imellem de enkelte datterselskaber.

Det vurderes ikke, at der er væsentlige begrænsninger i forhold til ombyttelighed og overførbare af det anerkendte kapitalgrundlag til dækning af koncernens solvenskapitalkrav. Kapitalgrundlaget består af selskabets egenkapital, korrigeret for immaterielle aktiver, fortjenstmargen i PenSam Forsikring samt en andel af overskudskapital og fortjenstmargen i PenSam Liv, som står i forhold til solvenskapitalkravet i PenSam Liv.

Andre oplysninger

Der vurderes ikke at være andre væsentlige oplysninger om kapitalforvaltningen.

Balance

S.02.01.02.01		Solvency II value
Angivet i mio. kr.		C0010
Aktiver		
Goodwill	R0010	-
Udskudte anskaffelsesomkostninger	R0020	-
Immaterielle aktiver	R0030	-
Udskudte skatteaktiver	R0040	0,2
Pensionsmæssigt overskud	R0050	-
Materielle anlægsaktiver, som besiddes til eget brug	R0060	-
Investeringer (bortset fra aktiver, der besiddes i forbindelse med indeksregulerede og unit-linked aftaler)	R0070	9.881,5
Ejendomme (bortset fra til eget brug)	R0080	-
Besiddelser i tilknyttede selskaber, herunder kapitalinteresser	R0090	8.100,3
Aktier	R0100	-
Aktier — noterede	R0110	-
Aktier — unoterede	R0120	-
Obligationer	R0130	1.742,5
Statsobligationer	R0140	65,2
Erhvervsobligationer	R0150	1.677,2
Strukturerede værdipapirer	R0160	-
Sikrede værdipapirer	R0170	-
Kollektive investeringsinstitutter	R0180	38,5
Derivater	R0190	0,2
Indskud, bortset fra likvider	R0200	-
Øvrige investeringer	R0210	-
Aktiver, der besiddes i forbindelse med indeksregulerede og unit-linked aftaler	R0220	-
Lån, herunder realkreditlån	R0230	-
Policeån	R0240	-
Lån, herunder realkreditlån, til fysiske personer	R0250	-
Andre lån, herunder realkreditlån	R0260	-
Beløb, der kan tilbagekræves i henhold til genforsikringsaftaler fra:	R0270	12,9
Skadesforsikring og sygeforsikring svarende til skadesforsikring	R0280	12,9
Skadesforsikring undtagen sygeforsikring	R0290	12,9
Sygeforsikring svarende til skadesforsikring	R0300	-
Livsforsikring og sygeforsikring svarende til livsforsikring, undtagen sygeforsikring og indeksreguleret og unit-linked	R0310	-
Sygeforsikring svarende til livsforsikring	R0320	-
Livsforsikring, undtagen sygeforsikring og indeksreguleret og unit-linked	R0330	-
Livsforsikring, indeksreguleret og unit-linked	R0340	-
Indskud til cedenter	R0350	-
Tilgodehavender fra forsikringer og mæglere	R0360	3,6
Tilgodehavender fra genforsikring	R0370	-
Tilgodehavender (handel, ikke forsikring)	R0380	1,7
Egne aktier (som besiddes direkte)	R0390	-
Forfaldne beløb vedrørende kapitalgrundlagselementer eller garantikapital, der er indkaldt, men endnu ikke indbetalt	R0400	-
Likvider	R0410	11,5
Alle øvrige aktiver, ikke anført andetsteds	R0420	0,1
Aktiver i alt	R0500	9.911,5

S.02.01.02.01		Solvency II value
.....fortsat		#V/ERD!!
Forpligtelser		#V/ERD!!
Forsikringsmæssige hensættelser — Skadesforsikring	R0510	103,5
Forsikringsmæssige hensættelser — Skadesforsikring (undtagen sygeforsikring)	R0520	37,0
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0530	-
Bedste skøn	R0540	35,9
Risikomargin	R0550	1,0
Forsikringsmæssige hensættelser — Sygeforsikring (svarende til skadesforsikring)	R0560	66,5
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0570	-
Bedste skøn	R0580	64,9
Risikomargin	R0590	1,6
Forsikringsmæssige hensættelser — Livsforsikring (undtagen indeksreguleret og unit-linked)	R0600	-
Forsikringsmæssige hensættelser — Sygeforsikring (svarende til livsforsikring)	R0610	-
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0620	-
Bedste skøn	R0630	-
Risikomargin	R0640	-
Forsikringsmæssige hensættelser — Livsforsikring (undtagen sygeforsikring og indeksreguleret og unit-linked)	R0650	-
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0660	-
Bedste skøn	R0670	-
Risikomargin	R0680	-
Forsikringsmæssige hensættelser — Indeksreguleret og unit-linked	R0690	-
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0700	-
Bedste skøn	R0710	-
Risikomargin	R0720	-
Andre forsikringsmæssige hensættelser	R0730	-
Eventualforpligtelser	R0740	-
Hensættelser, som ikke er forsikringsmæssige hensættelser	R0750	-
Pensionsforpligtelser	R0760	-
Indskud fra genforsikringselskaber	R0770	-
Udskudte skatteforpligtelser	R0780	-
Derivater	R0790	0,7
Gæld til kreditinstitutter	R0800	-
Andre finansielle forpligtelser end gæld til kreditinstitutter	R0810	-
Forpligtelser vedrørende forsikringer og mæglere	R0820	-
Forpligtelser vedrørende genforsikring	R0830	4,3
Forpligtelser (handel, ikke forsikring)	R0840	7,1
Efterstillet gæld	R0850	-
Efterstillet gæld ikke medregnet i basiskapitalgrundlaget	R0860	-
Efterstillet gæld medregnet i basiskapitalgrundlaget	R0870	-
Alle øvrige passiver, ikke anført andetsteds	R0880	-
Passiver i alt	R0900	115,6
Overskydende aktiver i forhold til passiver	R1000	9.796,0

Kapitalgrundlag

S.23.01.04.01		I alt	Tier 1 — Ubegrænset	Tier 1 — Begrænset	Tier 2	Tier 3
Angivet i mio. kr.		C0010	C0020	C0030	C0040	C0050
Basiskapitalgrundlag for fradrag af kapitalinteresser i andre finansielle sektorer						
Stamaktiekapital (uden fradrag af egne aktier)	R0010	250,0	250,0			
Ikke til rådighed stående, indkaldt, men ikke indbetalt stamaktiekapital på koncernniveau	R0020					
Overkurs ved emission vedrørende stamaktiekapita	R0030					
Garantikapital og medlemsbidrag eller tilsvarende basiskapitalgrundlagselementer for gensidige og gensidiglignende selskaber	R0040					
Efterstillede gensidige medlemskonti	R0050					
Ikke til rådighed stående, efterstillede gensidige medlemskonti på koncernniveau	R0060					
Overskudskapital	R0070	32,6	32,6			
Ikke til rådighed stående overskudskapital på koncernniveau	R0080					
Præferenceaktier	R0090					
Ikke til rådighed stående præferenceaktier på koncernniveau	R0100					
Overkurs ved emission vedrørende præferenceaktier	R0110					
Ikke til rådighed stående overkurs ved emission vedrørende præferenceaktier på koncernniveau	R0120					
Afstemningsreserve	R0130	2.732,2	2.732,2			
Efterstillet gæld	R0140					
Ikke til rådighed stående efterstillet gæld på koncernniveau	R0150					
Et beløb svarende til værdien af udskudte skatteaktiver netto	R0160	0,2				0,2
Beløb svarende til værdien af ikke til rådighed stående udskudte skatteaktiver på koncernniveau netto	R0170					
Andre, ikke ovenfor angivne elementer godkendt som basiskapitalgrundlag af tilsynsmyndigheden	R0180					
Ikke til rådighed stående kapitalgrundlag vedrørende andre kapitalgrundlagselementer godkendt af tilsynsmyndigheden	R0190					
Minoritetsinteresser (hvis ikke indberettet som en del af et andet kapitalgrundlagselement)	R0200					
Ikke til rådighed stående minoritetsinteresser på koncernniveau	R0210					
Kapitalgrundlag jf. regnskabet, som ikke bør medregnes i afstemningsreserven, og som ikke opfylder kriterierne for klassificering som kapitalgrundlag i henhold til Solvens II						
Kapitalgrundlag jf. regnskabet, som ikke bør medregnes i afstemningsreserven, og som ikke opfylder kriterierne for klassificering som kapitalgrundlag i henhold til Solvens II	R0220					
Fradrag						
Fradrag vedrørende kapitalinteresser i andre finansielle selskaber, herunder ikkeregulerede selskaber, der udøver finansielle aktiviteter	R0230					
Heraf fratrukket i henhold til artikel 228 i direktiv 2009/138/EF	R0240					
Fradrag vedrørende kapitalinteresser, hvor informationer mangler (artikel 229)	R0250					
Fradrag vedrørende kapitalinteresser efter metoden med fradrag og aggregering, når der anvendes en kombination af metoder	R0260	1.458,9	1.458,9			
Ikke til rådighed stående kapitalgrundlagselementer	R0270					
Fradrag i alt	R0280	1.458,9	1.458,9			
Samlet basiskapitalgrundlag efter fradrag	R0290	1.556,1	1.555,9			0,2
Supplerende kapitalgrundlag						
Ubetalt og ikkeindkaldt stamaktiekapital, som kan kræves indkaldt	R0300					
Ikkeindbetalt og ikkeindkaldt garantikapital og ikkeindbetalte og ikkeindkaldte medlemsbidrag eller tilsvarende basiskapitalgrundlagselementer for gensidige og gensidiglignende selskaber, som kan kræves indkaldt	R0310					
Ubetalte og ikkeindkaldte præferenceaktier, som kan kræves indkaldt	R0320					
En juridisk bindende forpligtelse til at tegne og betale for efterstillet gæld efter anmodning	R0330					
Remburser og garantier henhørende under artikel 96, stk. 1, nr. 2), i direktiv 2009/138/EF	R0340					
Remburser og garantier ikke henhørende under artikel 96, stk. 1, nr. 2), i direktiv 2009/138/EF	R0350					
Indkaldelse af supplerende bidrag hos medlemmer henhørende under artikel 96, stk. 1, nr. 3), i direktiv 2009/138/EF	R0360					
Indkaldelse hos medlemmer af supplerende bidrag ikke henhørende under artikel 96, stk. 1, nr. 3), i direktiv 2009/138/EF	R0370					
Ikke til rådighed stående supplerende kapitalgrundlag på koncernniveau.	R0380					
Andre former for supplerende kapitalgrundlag	R0390					
Samlet supplerende kapitalgrundlag	R0400					
Kapitalgrundlag i andre finansielle sektorer						
Kreditinstitutter, investeringselskaber, finansieringsinstitutter, forvaltere af alternative investeringsfonde	R0410	249,0	249,0			
Arbejdsmarkedsrelaterede pensionskasser	R0420					
Ikkeregulerede enheder, der udøver finansielle aktiviteter	R0430					
Kapitalgrundlag i alt i andre finansielle sektorer	R0440	249,0	249,0			
Kapitalgrundlag, når metoden med fradrag og aggregering anvendes, alene eller i kombination med metode 1						
Aggregeret kapitalgrundlag, når metoden med fradrag og aggregering og en kombination af metoder anvendes	R0450	1.209,9	1.209,9			
Aggregeret kapitalgrundlag, når metoden med fradrag og aggregering og en kombination af metoder anvendes, eksklusive koncerninterne transaktioner	R0460	1.209,9	1.209,9			
Til rådighed stående kapitalgrundlag i alt til opfyldelse af det konsoliderede solvenskapitalkrav (eksklusive kapitalgrundlag fra andre finansielle sektorer og fra selskaber der er omfattet af metoden med fradrag og aggregering)	R0520	1.556,1	1.555,9			0,2
Til rådighed stående kapitalgrundlag i alt til opfyldelse af det konsoliderede minimumssolvenskapitalkrav	R0530	1.555,9	1.555,9			
Anerkendt kapitalgrundlag i alt til opfyldelse af det konsoliderede solvenskapitalkrav (eksklusive kapitalgrundlag fra andre finansielle sektorer og fra selskaber der er omfattet af metoden med fradrag og aggregering)	R0560	1.556,1	1.555,9			0,2
Anerkendt kapitalgrundlag i alt til opfyldelse af det konsoliderede minimumssolvenskapitalkrav	R0570	1.555,9	1.555,9			
Konsolideret solvenskapitalkrav	R0590	250,5				
Koncernens konsoliderede minimumssolvenskapitalkrav	R0610	290,9				
Forhold mellem det anerkendte kapitalgrundlag og koncernens konsoliderede solvenskapitalkrav (eksklusive andre finansielle sektorer og selskaber, der er omfattet af metoden med fradrag og aggregering)	R0630	621,31%				
Forhold mellem anerkendt kapitalgrundlag og koncernens konsoliderede minimumssolvenskapitalkrav	R0650	534,83%				
Anerkendt kapitalgrundlag i alt til opfyldelse af koncernens solvenskapitalkrav (inklusive kapitalgrundlag fra andre finansielle sektorer og fra selskaber, der er omfattet af metoden med fradrag og aggregering)	R0660	3.015,0	3.014,8			0,2
Solvenskapitalkrav for enheder omfattet af metoden med fradrag og aggregering	R0670	1.002,9				
Solvenskapitalkrav på koncernniveau	R0680	1.253,3				
Forhold mellem det anerkendte kapitalgrundlag og koncernens solvenskapitalkrav (inklusive andre finansielle sektorer og selskaber, der er omfattet af metoden med fradrag og aggregering)	R0690	240,56%				

Afstemningsreserve

S.23.01.04.02		
<i>Angivet i mio. kr.</i>		C0060
Afstemningsreserve		
Overskydende aktiver i forhold til passiver	R0700	9.796,0
Egne aktier (som besiddes direkte og indirekte)	R0710	-
Påregnelige udbytter, udlodninger og gebyrer	R0720	-
Andre basiskapitalgrundlagselementer	R0730	282,8
Justering for begrænsede kapitalgrundlagselementer i forbindelse med matchtilpasningsporteføljer og ring-fenced fonde	R0740	-
Andet ikke til rådighed stående kapitalgrundlag	R0750	6.781,0
Afstemningsreserve	R0760	2.732,2
Forventet fortjeneste		
Forventet fortjeneste indeholdt i fremtidige præmier — Livsforsikring	R0770	-
Forventet fortjeneste indeholdt i fremtidige præmier — Skadesforsikring	R0780	17,0
Samlet forventet fortjeneste indeholdt i fremtidige præmier	R0790	17,0

Solvenskapitalkrav — For koncerner, der anvender standardformlen

		Brutosolvensk apitalkrav	Selskabsspeci ikke parametre	Forenklingen
		C0110	C0090	C0100
S.25.01.22				
<i>Angivet i mio. kr.</i>				
Markedsrisici	R0010	122,6		
Modpartsrisici	R0020	0,3		
Livsforsikringsrisici	R0030	-		
Sygeforsikringsrisici	R0040	35,8	Nej	Nej
Skadeforsikringsrisici	R0050	17,5	Nej	Nej
Diversifikation	R0060	-35,0		
Risici på immaterielle aktiver	R0070	-		
Primært solvenskapitalkrav	R0100	141,1		
Beregning af solvenskapitalkravet		C0100		
Operationelle risici	R0130	3,5		
Forsikringsmæssige hensættelsers tabsabsorberende evne	R0140	-		
Udskudte skatters tabsabsorberende evne	R0150	-31,8		
Kapitalkrav for aktiviteter omfattet af artikel 4 i direktiv 2003/41/EF	R0160	-		
Solvenskapitalkrav eksklusive kapitaltillæg	R0200	112,8		
Skøn over forsikringsmæssige hensættelsers tabsabsorberende evne, hvis modelleret inden for komponenter	R0210	-		
Skøn over udskudt skats tabsabsorberende evne, hvis modelleret inden for komponenter	R0220	250,5		
Andre oplysninger om solvenskapitalkravet				
Kapitalkrav for delmodulet for løbetidsbaserede aktierisici	R0400	-		
Samlede teoretiske solvenskapitalkrav for den resterende del	R0410	-		
Samlede teoretiske solvenskapitalkrav for ring-fenced fonde	R0420	-		
Samlede teoretiske solvenskapitalkrav for matchtilpasningsporteføljer	R0430	-		
Diversifikationseffekter som følge af sammenlægning af teoretiske solvenskapitalkrav for ring-fenced fonde med henblik på artikel 304	R0440	-		
Koncernens konsoliderede minimumsolvenskapitalkrav	R0470	290,9		
Oplysninger om andre enheder				
Kapitalkrav for andre finansielle sektorer (ikkeforsikringsmæssige kapitalkrav)	R0500	137,7		
Kapitalkrav for andre finansielle sektorer (ikkeforsikringsmæssige kapitalkrav) — Kreditinstitutter, investeringselskaber og finansieringsinstitutter, forvaltere af alternative investeringsfonde og UCITS-administrationselskaber	R0510	137,7		
Kapitalkrav for andre finansielle sektorer (ikkeforsikringsmæssige kapitalkrav) — Arbejdsmarkedsrelaterede pensionskasser	R0520	1.380,0		
Kapitalkrav for andre finansielle sektorer (ikkeforsikringsmæssige kapitalkrav) — Kapitalkrav for ikkeregulerede enheder, der udøver finansielle aktiviteter	R0530	-		
Kapitalkrav for kapitalandele i ikkekontrollerede selskaber	R0540	-		
Kapitalkrav for resterende selskaber	R0500	-		
Samlet solvenskapitalkrav				
Solvenskapitalkrav for selskaber omfattet af metoden med fradrag og aggregering	R0560	1.002,9		
Solvenskapitalkrav	R0570	1.253,3		

Undertakings in the scope of the group

S.32.01.04.01																	
Identifikationskode for selskab	Land	Registreret navn på selskab	Registreret navn på selskab	Selskabsform	Kategori (gensidigt/ikkegensidigt)	Tilsynsmyndighed	Kapitalandel i %	% anvendt ved opstillingen af det konsoliderede regnskab	% stemmerettigheder	Andre kriterier	Indflydelse	Forholdsmæssig andel anvendt til beregning af Koncernsolvensen	JAN/E	Dato for afgørelsen, hvis artikel 214 finder anvendelse	Anvendt metode og for så vidt angår metode 1 behandlings- at selskabet		
C0020	C0010	C0040	C0050	C0060	C0070	C0080	C0180	C0190	C0200	C0210	C0220	C0230	C0240	C0250	C0260		
LEI/5493002YVPVDZH16DX62	DENMARK (s2c_GA:DK)	PenSam Bank A/S	Credit institutions, investment firms and financial institutions (s2c_SE:x125)	aktieselskab	Non-mutual (s2c_SE:x58)	Finanstilsynet	100,00%	100,00%	100,00%		Dominant (s2c_CS:x17)	100,00%	Included into scope of group supervision (s2c_CS:x19)		Method 2: Solvency II (s2c_CS:x15)		
LEI/5493003YCPMPVK N7ET16	DENMARK (s2c_GA:DK)	PenSam Holding A/S	Mixed financial holding company as defined in Art. 212§1 [h] of Directive 2009/138/EC (s2c_SE:x94)	aktieselskab	Non-mutual (s2c_SE:x58)	Finanstilsynet							Included into scope of group supervision (s2c_CS:x19)		Method 1: Full consolidation (s2c_CS:x10)		
LEI/549300PT4S8RJRY R9D30	DENMARK (s2c_GA:DK)	PenSam Forsikring A/S	Non-life insurers (s2c_SE:x57)	aktieselskab	Non-mutual (s2c_SE:x58)	Finanstilsynet	100,00%	100,00%	100,00%		Dominant (s2c_CS:x17)	100,00%	Included into scope of group supervision (s2c_CS:x19)		Method 1: Full consolidation (s2c_CS:x10)		
LEI/KH5WL8F7WO341 HOSP67	DENMARK (s2c_GA:DK)	PenSam Liv Forsikringsaktieselskab	Life insurers (s2c_SE:x49)	aktieselskab	Non-mutual (s2c_SE:x58)	Finanstilsynet	100,00%	100,00%	100,00%		Dominant (s2c_CS:x17)	100,00%	Included into scope of group supervision (s2c_CS:x19)		Method 2: Solvency II (s2c_CS:x15)		